

illo major surrexit; nec nisi de ordine Angelorum, vel qui pervenisset ad aequalitatem Angelorum, alique ei præferendum judicavit. Nec semel quidem, aut perfunctorie vel breviter laudem ejus attingit, sed quotiescunque se offerebat occasio sermonis, laudibus ejus delectabatur immorari: quod satis probat historia Evangelii. Propterea Marcus quoque, Lucas et Joannes initia librorum præconiis ejus dedicaverunt; ut videlicet auctoritas tanti nominis prima fronte prælati, totum deinceps commendabilius redderet Evangelium; et lucerna in ipso ingressu ac vestibulo ardens et lucens perdurare ad lucem, quæ lucebat in tenebris, sed a tenebris nequibat comprehendere. Matthæus enim, quia eum nativitas Domini in initiis occupatum tenuit, mox ut puerum nutriendum Nazareth commendavit, ad Præcursores et Baptistam ejus styllum convertit, arbitrans imperfectum fore quidquid de Sponso diceret, si de individuo amico Sponsi reticeret. Hæc namque cura non minima fuit, non solum Evangelistis narrantibus, sed etiam Prophetis et Angelis prænuntiantibus, ut lucerna Christi, testis Domini talis induceretur, ejus splendore et auctoritate inimici facile confunderentur, et ex cujus magnitudine incomparabilis Altissimi magnitudo manifeste monstraretur. Cum enim maximus inter natos mulierum Natum Virginis testabatur tam longe magnitudinem suam vincere, ut indignum se longe magnitudinem suam vincere, ut indignum se confiteretur ejus calceamenta portare: quid aliud dabatur intelligi, nisi quia ille erat **1018** magnus Dominus, cujus magnitudinis non est finis (Psal. cxliv, 3); et de quo dicitur: *Quoniam quis in nubibus æquabitur Domino, similis erit Deo in filiis Dei* (Psal. lxxxviii, 7). Et hæc utique illa magnitudo Joannis fuit, qua inter magnos tam magnus excrevit, quia videlicet virtutes suas magnas et innumeras, quibus nulli mortalium secundus fuit, maxima omnium virtutum humilitate cumulavit sibi; cum putaretur summus omnium, ultro ac devotissime præferens humillimum omnium et in tantum præferens, ut calceamentis ejus detrahendis se testaretur indignum (Luc. iii, 16).

4. Mirentur igitur alii, quod a Prophetis prænuntiatus; quod ab archangelo promissus, et eodem quo Christus; cum tamen Christus in cubiculo, Joannes in oraculo; quod de tam sanctis ac nobilibus parentibus; quod de sonibus et sterilibus, contra debitum naturæ, dono gratiæ; quod ante sanctus quam natus; ante propheta, quam prophetaret; quod plus quam propheta, quia angelus angelicum officium vitamque gerens in terris, in carne præter carnem vivens; et licet innocentissimus, poenitentiam tamen formam plus exemplo quam verbo tradens; quod in spiritu et virtute Eliæ præcurrens adventum Redemptoris, et viam ei parans in eremo; quod corda patrum ad filios, et filiorum ad patres convertit; quod Filium baptizare, Patrem audire, Spiritum sanctum videre meruit: quod denique usque ad mortem pro veritate cer-

tavit: ut etiam ad inferos Christum præcurreret; ante passionem Christi, martyr Christi fuit. Mirentur, inquam, hæc alii, si tamen est qui digne possit mirari: nobis, fratres, non solum miranda, sed et imitanda proponitur virtus humilitatis ejus, qua major se credi, cum potuit, noluit; imo credentes ne errarent, quantum valuit compescuit. Fidelis enim amicus Sponsi, magis amator Domini sui, quam sui; se minui, ut ille cresceret optabat, et de minoratione sui gloriam illius augere satagebat (Joan. iii, 29, 30), ante Apostolum opere et veritate dicens illud apostolicum: *Non nosmetipsos prædicamus, sed Dominum Jesum Christum* (II Cor. iv, 5). Ideo nimirum magna est gloria ejus in salutare tuo, in Jesu tuo, Domine, cujus justitiæ et bonitatis est diligentes se diligere, est glorificantes se glorificare. Magna prorsus gloria ejus in Jesu, magna a Jesu: qui et apud se glorificavit eum consortio gloriæ suæ, et apud homines testimonio vocis suæ. Persuasum sibi habebat Joannes illud fidele Sapientis consilium: *Qui gloriatur, in Domino gloriatur: non enim qui se ipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat* (II Cor. x, 17, 18). Maluit itaque in Domino sane, quam in seipso vane gloriari; quia et maluit veraciter a Domino, quam fallaciter a seipso commendari. Ideo probatus est Deo et hominibus; et gloria ejus veritas apud homines, felicitas apud Deum: qui si seipsum glorificasset, gloria sua nihil esset.

5. O filii hominum, usquequo gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, et quæritis mendacium? (Psal. iv, 3.) Ut quid vanam et mendacem gloriam diligitis, et glorium quæ a Deo solo est, non vultis? Sed quomodo quæritis? Utinam agendo fortia, non loquendo sublimia? utinam saltem vera loquendo, licet vane, et non mentiendo plane! utinam denique mentiendo tantum de vobis, non etiam detrahendo de aliis! Hoc jam non est gloriam accipere vel quærere, sed magis furari et rapere. Quærere siquidem gloriam, non sua, sed contraria via; non illa scilicet cui debetur gloria, sed contumelia, id est, non virtutis titulo, sed mendacii et detractionis latrocinio: quid aliud est hoc, nisi rapere, vel furari nequiter, quod concupieris turpiter? Certe si gloriam ab homine non quæreres, sed oblatam acciperes, jam ex hoc secundum veritatem non ambulares. Nunc autem quid, cum non solum accipis si offertur, sed et quæris cum non offertur? quid denique, cum alium velut trucidas venenosa et insidiosa lingua, ut gloriam ejus tibi rapias; ut de malo ejus tu melior, de contemptu ejus tu gloriosior appareas? Sit ergo illud, gloriam scilicet accipere vel quærere ab homine, insipientium vanitas: quid istud, nisi sævientium crudelitas? Sit certe illud, ut mitius loquar, tentatio humana: quid istud, nisi imitatio diabolica? Plane imitantur diabolus qui sunt ex parte illius, id est, omnes superbi. Ipse est **1019** enim rex super omnes filios superbiæ.

6. Quomodo, inquis, imitantur? Diabolus quia superbivit, meliori se, id est, Deo invidit: quia invidit, detraxit. Sic filii superbiæ ejus, mox ut infecti sunt vitio ejus, id est amore propriæ excellentiæ, invident alienæ. Ut cœperint invidere, incipient, si possunt, detrahere, ut scilicet accrescat eis quod derogaverint aliis. Quanto salubrius imitentur humilitatem Joannis, qui detrahebat sibi, ut adderet alii: qui contendeat minor credi quam credebatur, ut alius inciperet apparere quod non putabatur? Denique si non placet humilitas ex sui honestate et æquitate, placeat saltem ex utilitate: quia nulla via rector, aut facilius ad gloriam divinam; sed nec ad gratiam humanam ulla pulchrior aut justior, et sæpe nulla compendiosior: *Quanto*, inquit, *magnus es, humilia te in omnibus, et invenies gratiam coram Deo et hominibus* (Eccle. iii, 20, et Philipp. ii, 3). Hæc beatum Joannem glorificavit apud Deum et homines, sicut est dies hæc, quæ de nativitate ejus gloriosa consolationem præstat mundo, gaudium cælo, gloriam Deo: cui honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO IV.

De fortitudine et mortificatione.

1. *Capit Jesus dicere ad turbas de Joanne: Quid existis videre in deserto?* (Matth. xi, 7.) Ecce illud quod sponsa de sponso gloriatur in Cantico amoris sui, *Ego dilecto meo, et dilectus meus mihi* (Cantic. ii, 16): Joannes Jesu, et Jesus Joanni. Joannes Jesum prædicat, Joannem Jesus commendat. Par pari redditur, et tam amica quam justa vicissitudine charitas in invicem provocatur, aut remuneratur. *Ego enim*, inquit Jesus, *diligentes me diligo, et glorificantes me glorificabo* (Prov. viii, 17). Habet pietas promissionem vitæ quæ nunc est, et futura; et Dominus dilectum sibi quem glorificaturus est in futuro redditione præmii, etiam nunc incipit glorificare redditione [Al. exhibitione] præconiis, testemque suum etiam apud homines proprii sublimat honore testimonii. *Quid existis*, inquit, *videre in deserto?* Vos hominem miramini commorantem in deserto: sed per istum pinguescent speciosa deserti, et florebit solitudo, cum ubique novi cultores eremi de Joannis succrescent exemplo. Tunc erit desertum quasi deliciæ paradisi, et solitudo quasi hortus Domini. *Tunc gloria Libani dabitur ei, decor Carmeli et Saron* (Isai. xxxv, 2). Sed quid, inquam, *existis videre in deserto? arundinem vento agitatum?* (Matth. xi, 7.) Et si moretur in desertis, non est tamen arundo deserti, sed cedrus paradisi, columna cæli, gloria generis humani, miraculum mundi, virtute et merito ultra mensuram hominum, conditione citra naturam angelorum.

2. Non est arundo vento agitata, sed palma fortior omni procella, quam nullus turbo quatit: aut certe cypressus in monte Sion æternæ plantata, altius scilicet quam ut ventorum rabiem timeat. Non est obnoxius tempestatibus hujus aeris, quia supe-

rior est cunctis cupiditatibus mundi. In cælo radice fixa, quo nullus spiritus procellarum aspirat, unde minas et bella vectorum, et cuncta in sæculo adversantia securus irrideat. Irascatur Herodes, insidietur Herodias, de interioribus eorum ebulliat tempestas, ac nequam spiritus procellarum, qui in abyssis cordium eorum cubat, omnes vires suas et argumenta malitiæ commoveat, nihil illum terribit, nihil a sententia movebit, quominus libere nuptias eorum incestas arguat. Quomodo enim flecterent adversa, quem mollire non potuerunt prospera? Flaverunt siquidem aliquando et molles atque blandientes venti, auræ scilicet favoris popularis: sed nec illis a recitudine sua potuit inclinari. Vos misistis ad Joannem et testimonium perhibuit veritati. *Miserunt enim Judæi sacerdotes et levitas, ut interrogarent eum. Tu quis es? Et confessus est, et non negavit: Quia non sum ego Christus* (Joan. i, 19, 20): cum tamen ei flaret favor popularis, et blandiretur existimatio communis, non ut Christum prædicaret se esse, sed ut credentibus tantum non contradiceret. Sed **1020** et alias cum discipuli ejus dicerent ei, *Rabbi, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat, et omnes veniunt ad eam*: nunquid hoc vento potuit agitari, aut de sua desertione, et alterius frequentia et gloria, ad dolorem vel invidiam moveri? Imo constantia immobili ventum repellens et frangens, respondit: *Ipsi vos mihi testimonium perhibetis, quia dixerim, Non sum ego Christus, sed quia missus sum ante illum* (Joan. iii, 26, 28).

3. *Sed quid existis videre? hominem mollibus vestitutum?* Laudaverat eum de constantia animi, et nunc laudat de contemptu corporis sui, ac postremo de superexcellenti gratiæ prophetalis, atque dignitate angelici officii et nominis. His etenim duobus gradibus spiritualia ac divina nititur humilitas humana; si videlicet adversus irruentium tentationum ventos immobilis persistat, et desiderio spiritualium bonorum corpus affligat. Sicut enim in initiis, ut vincamus tentationes, corpus est castigandum, ne regnet in eo peccatum: sic etiam victis tentationibus in eodem tamen est persistendum, non solum metu recidendi, sed etiam desiderio proficenti: ut scilicet de mortificatione carnis spiritus vegetior fiat, et quanto levius ac subtilius vinculum gestat, tanto ad spiritualia liberior assurgat. Joannes qui antequam exiret de ventre, sanctificatus erat, cui illud dicere competeat: *Ab infantia mea mecum crevit sanctitas et de utero matris meæ egressa est mecum* (Job. xxxi, 18); quem nullus tentationis ventus agitare poterat; nec mollibus tamen vestiebatur, nec suavibus vescebatur; sciens utique, quia sicut peccatoribus, et sancti fiant, sic sanctis ut sanctiores fiant, necessaria est severior vivendi disciplina. Nunc autem Deo gratias, qui dedit nobis, si tamen dedit, sine pugna victoriam, sine poenitentia veniam, sine opere justitiam, saucitiam sine labore; deliciis carnalibus simul et

spiritualibus affluere. Induimur, si non purpura et bysso, certe mollioribus et calidioribus quam sint purpura et byssus; et epulamur quotidie splendide: et nihilominus distenti et ructantes crapulam, dormiemus cum Lazaro quondam paupere in sinu Abrahamæ, vel potius in sinu Christi cum Joanne? Plane si ita est, melius nobiscum actum est, quam cum illis, qui tantis emere laboribus quod nos delicati gratuito possidemus. Plane si ita est, ridenda est magis quam prædicanda vita Joannis: et omnem nationem filiorum Dei, qui dura et arcta via secuti sunt Unicum Patris, reprobare magis expedit, quam imitari.

4. Verisimilius autem videtur quod non ita est; sed magis sicut Veritas dicit, quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei (Act. xiv. 21): et sicut discipulus Veritatis perhibet, quia vidua in deliciis vivens mortua est (1 Tim. v. 5, 6). Ideo Dominus cum de asperitate vestis laudasset amicum in omni domo sua fidelissimum, Ecce, inquit, qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt (Matth. xi, 8): volens nimirum intelligi, quia qui sectantur delicias carnis, regno hujus sæculi militant, non regno Dei. Heu! quam terribilem sententiam cœlitus audivi contra molliem illius magnæ et purpuratæ meretricis! Quantum, inquit, glorificavit se et in deliciis fuit, tantum date illi tormentum et luctum (Apoc. xviii, 7), Utinam tamen his deliciis, tantum molitæ vestium, et suavitate epularum contenta esset teneritudo delicatiorum. nec alias spinas vitiorum germinaret in eis rhamnus voluptatum, ut hoc esset omne peccatum eorum deliciarum, non luxuriarum! Ipsi viderint, si ita extinctus est in eis ingenuus ille pestifer ignis, ut tot fomentis circumpositis nequeat reaccendi; præsertim ventis ex adverso flantibus, id est, verbis et risibus lascivis tentantibus. Soleo tamen audire quia sæpe vivit etiam in moriente, viget in sene: suscitatur et exurgit etiam sine fomite, furit nullo irritante. Ipsi ergo viderint sibi. Nihil enim mihi de aliorum conscientiis judicare, cum sciam multos in omni copia et gloria mundi temperanter et pudice vixisse: et e diverso nonnullos in habitu asperiore et victu parcioris nequiter egisse. Sed et scio regem Israel sub purpura sua cilicio ad carnem fuisse indutum (IV Reg. vi, 30); et panem solum nonnunquam regibus appositum; cum hodie delicatissima quæque ac mollia tegat pulla vestis pœnitentium, vel magis pœnitentiam profitentium; **1021** et fastidiis eorum non satis sint opes mundi, non satisfaciunt artes et tormenta coquorum. Verum quia in hujusmodi causis facile quisque sibi invenit patrocinium; alius, infirmitatis, alius, societatis cui morem gerit; alius, honoris quem ge-

rit: esto, vivant ut volunt, comedant ut volunt; tantum ne excedat ulterius hoc malum, ad id scilicet, quod qui perpetrare volunt, confiteri nolunt, quia tueri non possunt; et incipiant notari proverbio mulieris nequam, quæ comedit, et tergens os suum dicit: Non sum operata malum (Prov. xxx, 20). Nam et magna illa Babylone, de cujus medio delicati pœnitentes isti videbantur exisse, audeam dicere: Quantum vult purpurata sit, quantum vult delicata sit; tantum meretrix non sit, nec divaricet pedes suos omni transeunti.

5. Tu ergo si non potes imitari Joannem in asperitate vestitus, vel parcimonia victus: vel in hoc imitari contende, ut non sis arundo vento agitata; et, ut Sapiens ait, Non te ventiles in omnem ventum, et non eas in omnem viam. Sic enim peccator probatur in duplici lingua. Sed esto firmus, inquit, in via Domini (Eccli. v, 11, 12), ne te projiciat ventus a facie terræ seu loci, cui professus es; seu regni, cui præparandas es. Solet repente ventus vehemens irruere a regione deserti, et concutere quatuor angulos domus filiorum Job (Job i, 19), et fit ruina ejus magna, si tamen super arenam fundata sit, non supra petram; si arundinea sit, non lapidea: imo si is qui ædificat eam, et inhabitat, arundo sit; foris per hypocrisis nitidus, jactantia vel promissione cassa sonorus; intus veritate vacuus. In secreto hujus arundinis Behemoth dormire amat, quæ et in locis humentibus (Job xl, 10, 16), ubi nulla fluxarum rerum penuria, sed ad luxum superfluant omnia, sæpius et uberius crescit atque luxuriat (Isai. xxxvi, 7), Huic arundini si quis innitatur, manum ejus perforabit: quia si quis in adjutorium operis eum asciverit, vel alicujus ei muneris functionem imposuerit, sperantem in se gravi scandalo vulnerabit. Patientia tamen Domini hujusmodi arundinem etiam quassatam non conterit, sed sustinet, ut in melius convertatur (Isa. xxiv, 20). Nonnunquam etiam inrepat feras arundinis (Psal. lxxvii, 31), quæ cum principe suo in secreto ejus dormiunt: nonnunquam justi tanquam scintillæ æris candentis in arundineto discurrunt (Sap. iii, 7), qui tanquam carbonem desolatorii, quidquid in eo steriliter silvescit incendunt, novisque fructibus purum præparant locum. Hoc agebat Joannes, vox clamantis in deserto, non arundo, sed scintilla in arundineto: cujus sermo, ut scriptum est, sermo scintillæ ad commovendum cor (Sap. ii, 2) pigrum et stolidum, ut pararet viam Domino. Hoc etiam nunc in nobis agat eadem vox, cooperante Verbo ipso, cujus erat vox, Jesu Christo Domino nostro, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

IN NATALI APOSTOLORUM PETRI ET PAULI

SERMO I.

De duabus olivis ad dexteram candelabri.

1. Et respondi, inquit Zacharias, et dixi ad angelum qui loquebatur in me: Quid sunt duæ olivæ istæ ad dexteram candelabri et ad sinistram ejus? Isti sunt, inquit, duo filii olei splendoris, qui assistunt Dominatori universæ terræ (Zach. iv, 4, 11, 14). De candelabro quod viderat totum aureum, et septem lucernas ejus super illud intellexerat Propheta. sed nec nobis dubitare jam licet, cum in lumine ejus videamus lumen. Hoc lumen cum alia demonstrat, seipsum ignorari non patitur, sed testimonium perhibens de seipso loquitur: Ego sum lux mundi (Joan. viii, 12). Lux ex divinitate, candelabrum ex humanitate. Et ipsum totum aureum, non auratum; quia sive divinitas, sive sapientia, sive charitas auro significetur, hæc omnia Christus non per participationem, sed per substantiam. Nos cum simus natura plumbei, vel magis lutei, gratia et participatione ipsius, non aurum vel aurei, sed ut multum aurati. Septem lucernæ super ipsum, septem spiritus terram. De his ergo Propheta certus, de duabus olivis quidam sint percunctatur, auditque ab angelo qui in eo loquebatur: **1022** Isti sunt duo filii olei splendoris, qui assistunt Dominatori universæ terræ (Zach. iv, 14). Interpretentur alii ut volunt aut possunt unusquisque pro sensu suo: sive Enoch et Eliam, qui apud Deum in secreto vivunt; sive Moysen et Eliam, qui cum eo in monte visi sunt; sive duos ordines prædicatorum, veteris scilicet ac novi Testamenti: ut qui Veteris, ad sinistram sint propter promissa temporalia; qui Novi, ad dexteram, propter æterna: ego quidquid a regula fidei non discrepat, aut a contextu lectionis non nimie dissonat, suscipio, veneror, amplector.

2. Puto tamen, sine præjudicio melioris intellectus, Petrum et Paulum non absurde posse intelligi: imo absurdum videri, qui hodie aliud interpretari velit, cum hodie nihil aliud cantet aut tractet Ecclesia ubique terrarum, quam præconia Patrum doctorumque suorum. Nam etsi aliis possit aptari, puto quia istis specialius congruit, seu illud quod tanquam duæ olivæ circa candelabrum a Propheta videntur, seu quod duo filii esse olei splendoris ab angelo memorantur. Et alterum quidem altero exponitur, visio scilicet prophetica interpretatione angelica: ut inde intelligatur olivæ, quia filii olei splendoris; inde circa candelabrum, quia Domino assistunt. Quia enim ex oleo Spiritus sancti sunt regenerati, hodieque florent et fructificant sicut oliva fructifera in domo Domini, etiam oleastro gentili, qui in ipsos insertus est, impertientes pin-

guædinis suæ succum ac dulcedinis, gratias illis agat sterilis dudum et amara gentilitas; et si non ab ipsis, tamen per ipsos est, quod nunc tam copioso, tam pretioso fructu per orbem abundat.

3. Vobis tamen, fratres, quibus sicut substantia et domus una, ita cor unum et anima una: vobis, inquam, specialius in ipsis censeo gloriandum, qui sicut novella olivarum de eorum radice traduxistis non solum fidei succum, sed et formam vitæ atque ordinis exemplum. Quod si novella olivarum vos, utique et filii olei vos, filii uncti, qui est Christus Dei; diciturque et de vobis, cum hodie ad altare accedatis: Filii tui sicut novellæ olivarum, in circuitu mensæ tuæ (Psal. cxxxvii, 3). O novella olivarum nobilium! o generosum germen tam pinguium, tamque feracium arborum! semper, obsecro, recordare de qua pullulaveris stirpe, de qua succreveris radice, ne unquam sterilitas operum, aut amaritudo morum te degenerem arguat, aut, quod absit, inutilem ignibus addicat. Cave, quaeso, non tam infelicium temporum, de quibus meministi prophetatum: Mentietur opus olivæ, et arva non afferrent cibum (Habac. iii, 17). Duo tamen præcipue tibi existimo cavenda: ne aut per teporem fias sicut oliva projiciens florem suum, sicut legis in Propheta, ut videlicet fructum quem in initiis novitii fervoris promittebas non facias; aut cum feceris, ne per superbiam perdas, et dicat tibi Jeremias: Olivam uberem, pulchram, fructiferam, speciosam vocavit Dominus nomen tuum: sed heu! ad vocem loquelæ grandis exarsit ignis in ea, et combusta sunt omnia fruteta ejus (Jerem. xi, 16). Confidimus autem de vobis meliora, dilectissimi, tametsi ita loquamur. Confidimus quia oleum splendoris, vel magis olei splendor, cujus estis filii, sicut et patres nostri Apostoli, unctione sua docebit vos de omnibus: nec solum deterget torporem, quia oleum est; sed et discutiet errorem, quia splendor est.

4. Scio posse intelligi olei splendoris, id est, quod de splendore Filio procedit, vel quod splendorem illuminationis diffundit: sed puto quia non inconvenienter etiam per intransitionem accipi potest oleum, quod splendor est. Utrumque siquidem Spiritus est in natura sui, et unctio scilicet spiritualis, et splendor invisibilis: utrumque in nobis operatur munere sui. Ungit affectus ex eo quod oleum est: illuminat intellectus ex eo quod splendor est. Qui tamen non ex alio atque alio, sed ex uno ipso et oleum, et splendor est; quia non nisi unum ipsum est. Ungit affectus, quia charitas est: illuminat intellectus, quia veritas est. Ungit affectus, cum devotionem donat: illuminat intellectus, cum mysteria revelat. Cum bonitatem docet, ut simus simplices sicut columbæ, ungit affectus: cum scientiam